



ZARZĄD

Or.A.0713/562/22

Warszawa, 8 marca 2022 roku

PREZES

Andrzej Płonka
POWIAT BIELSKI (woj. śląskie)

WICEPREZESI

Tadeusz Chrzan
POWIAT JAROSŁAWSKI

Jan Grabkowski
POWIAT POZNAŃSKI

Jerzy Kolarz
POWIAT BUSKI

Adam Krzysztoń
POWIAT ŁANCUCKI

Krzysztof Maćkiewicz
POWIAT WĄBRZESKI

Marian Niemirski
POWIAT PRZYSUSKI

Sławomir Snarski
POWIAT BIELSKI (woj. podlaskie)

Zbigniew Szumski
POWIAT ŚWIEBODZIŃSKI

CZŁONKOWIE

Mirosław Czapla
POWIAT MALBORSKI

Jarosław Dudkowiak
POWIAT GŁOGOWSKI

Ewa Janczar
MIASTO NA PRAWACH POWIATU
m.st. WARSZAWA

Józef Matysiak
POWIAT RAWSKI

Andrzej Nowicki
POWIAT PISKI

Wojciech Pałka
POWIAT KRAKOWSKI

Andrzej Połepa
POWIAT BRZESKI

Joanna Potocka-Rak
POWIAT CIECHANÓWSKI

Dariusz Szustek
POWIAT ŁUKOWSKI

Tomasz Tamborski
POWIAT KOŁOBRZESKI

Małgorzata Tudaj
POWIAT KĘDZIERZYŃSKO-KOZIELSKI

Mirosław Walicki
POWIAT GARWOLIŃSKI

KOMISJA REWIZYJNA

PRZEWODNICZĄCY

Józef Swaczyna
POWIAT STRZELECKI

Z-CA PRZEWODNICZĄCEGO

Andrzej Szymanek
POWIAT WIERUSZOWSKI

CZŁONKOWIE

Zdzisław Brezdeń
POWIAT OŁAWSKI

Andrzej Ciołek
POWIAT GOŁDAPSKI

Zdzisław Gamański
POWIAT CHELMIŃSKI

Krzysztof Nosal
POWIAT KALISKI

Andrzej Opala
POWIAT ŁÓDZKI WSCHODNI

Waldemar Trelka
POWIAT RADOMSKI

Bogdan Zieliński
POWIAT WYSOKOMAZOWIECKI

DYREKTOR BIURA

Rudolf Borusiewicz

Szanowny Pan

Paweł Szefernaker

Sekretarz Stanu

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Współprzewodniczący Zespołu ds. Administracji Publicznej

i Bezpieczeństwa Obywateli KWRiST

Szanowny Pan

Krzysztof Matyjaszczyk

Prezydent Miasta Częstochowy

Współprzewodniczący Zespołu ds. Administracji Publicznej

i Bezpieczeństwa Obywateli KWRiST

Szanowni Panowie Współprzewodniczący,

w nawiązaniu do pisma Ministerstwa Sprawiedliwości z 1 lutego 2022 r. DSF-XI.690.41.2022 w sprawie zgłaszania potrzeb i oczekiwań Zespołu ds. Administracji Publicznej i Bezpieczeństwa Obywateli Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego w zakresie rozwoju modelu systemu nieodpłatnej pomocy przedstawiam stanowisko Związku Powiatów Polskich w tej sprawie.

Na wstępie pragnę zaznaczyć, że Związek Powiatów Polskich 18 lutego 2022 r. zorganizował konsultacje on-line wśród swoich członków. W spotkaniu łącznie wzięli udział przedstawiciele przeszło 130 powiatów i miast na prawach powiatu. Poniższe uwagi są wynikiem tych uzgodnień.

- 1) Umożliwienie powiatom zlecenia prowadzenia punktów przez organizacje pozarządowe w większym zakresie niż wynika to obecnie z art. 11 ust. 1 ustawy. Decyzja w sprawie zwiększenia limitu punktów obsługiwanych przez organizacje pozarządowe należałaby w takim przypadku do powiatu.

- 2) Umożliwienie powierzenia realizacji zadania organizacjom pozarządowym na okres dłuższy niż jeden rok kalendarzowy. Zwracamy uwagę, że w art. 16 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie wskazano, że umowa o wsparcie realizacji zadania publicznego lub o powierzenie realizacji zadania publicznego może być zawarta na czas realizacji zadania lub na czas określony, nie dłuższy niż 5 lat. W przypadku innych zadań publicznych, w tym zadań zleconych finansowanych z dotacji celowych samorządy również zawierają umowy wieloletnie. Konstrukcja przepisów ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (dalej ustawa o nieodpłatnej pomocy), gdzie corocznie ustala się liczbę punktów na dany powiat, w powiązaniu z art. 11 ust. 1 (równy podział punktów pomiędzy organizacje pozarządowe oraz adwokatów i radców prawnych) niestety uniemożliwia takie działanie. Analogicznie można byłoby rozważyć wprowadzenie możliwości zawierania z samorządami zawodowymi umów przekraczających okres roku. Niezależnie od powyższego, w zakresie wyboru organizacji pozarządowych, powiat powinien mieć możliwość postawienia warunku aby prawnicy/doradcy wskazywani przez organizacje pozarządowe w ofertach zamieszkiwali w określonej odległości od powiatu. Obecnie zdarzają się przypadki zgłaszania w ofertach osób, które na pewno nie będą osobiście świadczyć usług, z uwagi na miejsce zamieszkania często oddalone o kilkaset kilometrów od danego powiatu.
- 3) Umożliwienie powiatom zlecania zadania organizacjom pozarządowym w obu formach przewidzianych w art. 11 ust. 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Obecnie przepisy ustawy o nieodpłatnej pomocy umożliwiają wyłącznie powierzenie realizacji zadania, co uniemożliwia wprowadzenie pewnego elementu rywalizacji pomiędzy organizacjami oraz wykorzystania zalet zlecania organizacjom pozarządowym zadań publicznych (w tym zapewnienia szerszego wachlarza usług niż minimum wynikającego z przepisów ustawy).
- 4) Rozważenie ograniczenia organizacji nieodpłatnej mediacji do większych ośrodków miejskich. Uczestnicy spotkania zwracali uwagę, że pomimo organizacji działań promujących mediację klienci punktów z reguły nie byli zainteresowani skorzystaniem z tej formy pomocy, w tych w których takie zainteresowanie się pojawiło do spotkania nie dochodziło z powodu wycofania się uczestników sporu.
- 5) Rozważenie możliwości uelastycznienia przepisów w kierunku umożliwienia samorządom decydowania o połączeniu nieodpłatnej pomocy prawnej z poradnictwem. Obecnie – zwłaszcza w mniejszych jednostkach – często te same osoby, które świadczą usługi nieodpłatnego poradnictwa pełnią rolę doradców (ukończyły szkolenia z zakresu świadczenia poradnictwa obywatelskiego). Dla klientów punktów rozróżnienie nieodpłatnej pomocy prawnej i poradnictwa i tego czego mogą oczekiwać od doradcy często jest niezrozumiałe, a usługi świadczone przez punkty poradnictwa obywatelskiego cieszą się dużo mniejszym zainteresowaniem.
- 6) Zmiana terminu z art. 10 ust. 2 na wcześniejszy oraz wskazanie terminu, do którego dziekani ORA oraz OIRP mają przedstawić listę adwokatów i radców prawnych wyznaczonych do udzielania porad prawnych, mają przy tym na względzie konieczność zapewnienia czasu na zawarcie z tymi osobami

umów. Ponadto przy wyznaczeniu adwokatów i radców samorządy zawodowe powinny być zobowiązane do brania pod uwagę wcześniejszych opinii dotyczących wywiązywania się adwokata/radcy prawnego ze świadczenia usług w punktach nieodpłatnego poradnictwa prawnego. W trakcie spotkania z samorządami wskazywano, że takie uwagi często są ignorowane. Ponadto w zakresie umów zawieranych z adwokatami/radcami prawnymi należałoby dać większą swobodę samorządom w zakresie możliwości ustalania wynagrodzenia zarówno w systemie godzinowym jak i ryczałtowym. Uczestnicy spotkania zwracali uwagę, że opinie wojewodów w zakresie możliwości stosowania ryczałtu są niejednolite.

- 7) Wprowadzenie możliwości wyznaczana przez tzw. powiaty obwarunkowe (powiaty ziemskie mające siedziby w miastach na prawach powiatu) punktów w swoich jednostkach organizacyjnych położonych na terenie miasta będącego siedzibą powiatu. Obecnie przepisy ustawy wskazują, że punkt powinien być zorganizowany na terenie powiatu. W praktyce osoby np. korzystające z usług starostwa powiatowego czy powiatowego centrum pomocy rodzinie (często są to osoby z niepełnosprawnościami) nie mają możliwości skorzystania w tym samym miejscu z nieodpłatnej pomocy prawnej (muszą przemieścić się albo do punktu obsługiwanego przez miasto na prawach powiatu albo do punktu położonego poza miastem). Takie rozwiązanie na pewno nie wychodzi naprzeciw oczekiwaniom obywateli.
- 8) Kolejną uwagą jest rozważanie zmiany zasad ustalania liczby punktów. Zwłaszcza w powiatach typowo wiejskich, gdzie usługi publiczne koncentrują się w jednym lub kilku większych ośrodkach miejskich. Takie rozwiązanie pozwoliłoby również bardziej racjonalnie gospodarować środkami publicznymi i w większym stopniu wykorzystać potencjał wszystkich punktów.
- 9) Umożliwienie świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej w formie zdalnej również po zakończeniu pandemii oraz wprowadzenie większej elastyczności powiatów w zakresie organizacji zapisów do punktów.
- 10) Wprowadzenie mechanizmu waloryzacji kwoty dotacji przeznaczonej na obsługę zadania, który będzie uwzględniał rzeczywisty spadek siły nabywczej pieniądza ewentualnie uwzględniał wzrost kosztów wynagrodzeń w gospodarce, z uwagi na fakt, że większość kosztów związanych ze świadczeniem usług poradnictwa to jednak koszty pracy. W 2016 r. maksymalna wysokość środków na realizację ustawy wynosiła 94 mln zł. Uwzględniając spadek siły nabywczej pieniądza wysokość środków w 2021 r. powinna wynosić 112 mln złotych, a wynosiła 105 mln. Problem powiększy się po roku 2022 r. z uwagi na wysoki poziom inflacji. Ponadto w przypadku utrzymania obowiązków administracyjno-organizacyjnych po stronie powiatów na dotychczasowym poziomie, wnosimy o zwiększenie wysokości środków na obsługę zadań. Zwracamy uwagę, że zgodnie z art. 49 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego dotacje celowe powinny być przekazywane w sposób umożliwiający pełne i terminowe wykonanie zlecanych zadań. W przypadku niedotrzymania tego warunku jednostce

samorządu terytorialnego przysługuje prawo dochodzenia należnego świadczenia wraz z odsetkami w wysokości ustalonej jak dla zaległości podatkowych, w postępowaniu sądowym.

11) Konieczne jest ujednoczenie i racjonalizacja polityki informacyjnej poprzez:

- uregulowanie wyłącznie w ustawie zasad prowadzenia i publikacji listy jednostek prowadzących poradnictwo;
- rezygnację z wymogu publikacji listy w lokalnych środkach masowego przekazu. W przypadku miast na prawach powiatu dostosowanie się do obecnego brzmienia przepisu oznaczałoby poniesienie kosztów rządu kilkudziesięciu tysięcy złotych na publikację wkładki do lokalnej gazety. Poza tym taka informacja szybko się dezaktualizuje.
- nałożenie na gminy obowiązku publikacji listy na stronach BIP urzędów gmin. Powiaty nie mają obecnie żadnego wpływu na to, czy gmina na prośbę powiatu opublikuje wykaz, o którym mowa w art. 8a ust. 4 pkt 1 ustawy.

12) Konieczna jest racjonalizacja obowiązków związanych z dokumentowaniem i sprawozdawczością, co również pozwoli lepiej wykorzystać czas osób udzielających porady, poprzez:

- zniesienie obowiązku składania przez zainteresowanego uzyskaniem pomocy pisemnego oświadczenia, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej (brak znaczenia prawnego dla pobierania tego typu oświadczeń);
- likwidację punktów 7 i 8 w karcie w części A, ograniczenie gromadzenia danych statystycznych (pobocznie należy zauważyć, że w mniejszych miejscowościach zbyt szczegółowe gromadzenie danych pozwala na identyfikację osoby, której udzielono porady).


13) Wprowadzenie rozwiązania umożliwiającego odmowę udzielenia porady w przypadku osób nadużywających prawa do nieodpłatnej pomocy prawnej i poradnictwa obywatelskiego.

14) Uporządkowanie przepisów poprzez:

- pogrupowanie przepisów tematycznie (obecne przepisy są umiejscowione w chaotyczny sposób);
- ujednoczenie nazewnictwa stosowanego w ustawie w odniesieniu do powiatów. Przykład: obecnie adresatem przepisów stricte wykonawczych jest starosta lub powiat, co w praktyce oznacza, że część czynności (np. zawieranie umów z adwokatami/radcami prawnymi) ma wykonywać zarząd powiatu;
- uregulowanie w rozporządzeniu wykonawczym wyłącznie kwestii technicznych takich jak wzory dokumentów. Z perspektywy powiatów nieakceptowalnym jest praktykowane od lat uzupełnianie lub wręcz modyfikacja przepisów ustawowych.

15) Niezależnie od powyższego, po wprowadzeniu zmian legislacyjnych konieczne wydaje się dostosowanie systemu teleinformatycznego do obsługi zadania przy czynnym udziale przedstawicieli powiatów. Uczestnicy spotkania zwracali uwagę, że system jest nieintuicyjny a dostęp do systemu wsparcia jest ograniczony tylko do drogi mailowej.

Z poważaniem

Prezes Zarządu
Związku Powiatów Polskich

Andrzej Płonka

Do wiadomości:

Pan Michał Sopiński, Zastępca Dyrektora Departamentu Strategii i Funduszy Europejskich w Ministerstwie Sprawiedliwości